

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion Philostorgiu Kai Theodōru

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

XIX. De sancto Basilio Caesariensi Episcopo, & de iis quae adversus illum
gessit Valens ac Modestus Praefectus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

A

Κεφ. θ'.

CAP. XIX.

Περὶ τῆς βασιλείας τῆς καίσαρος Ἐπεκόπου, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν ἰσχυραίων ἐπὶ ἑλίανθου καὶ μοδίστου ὑπάρχου.

Ὁ Δεῦθεν, πᾶσαν ὡς ἐπὶ εἰπεῖν ἐκκλησίαν ἔποιμνος γυμνώσας, εἰς τὴν καυσάρην ὤρμησεν, ἧς οὐκ ἴσχυον κατὰ δόξαν ἡγεῖτο ἢ ταύτης τῆν καὶ βασιλεὺς ὁ μέγας, ὁ τὸ οὐκ ἐμνήσθη Φωσῆρ. Ἐπεὶ περὶ τὸν ὑπάρχον, ἐν τῇ ἀμύρῃ ἢ πᾶσι τὸν βασιλεῖον, τὴν πρὸς δὲ δόξιν ἀσπάσασθαι κοινωσίαν, ἢ μὴ περὶ τὸν ἐξελασαμένον ἀνδρὸς τὸ κλέειν ἔπευσεν, πρῶτον προσέειπε βασιλεῖ ὅτι ἠθέλησεν, ἵνα μὴ γυμνώσῃ τὴν προσβολὴν δεξιᾶ μου, ἔταυτην ἀποκρυσάμενος, ἀνδρείας τοῖς ἄλλοις δαχέτω (ἢ γῆρ). ἀλλὰ δαχέτης ἰσὺ τὸ μηχανήματα ἔταυτην σίον ὡφθῆν, ἠρκεσε γὰρ τοῖς ἄλλοις δαχέτωσιν, εἰς ὧν ἐλάσαν τὰ παλαιὰ διηγήματα, καὶ οἷον τινες πύργοι τὸν τῆς πίστεως ἀκρόβουλον ἀκλήθῃ διείρησαν. ὁ μὲν τὸν ὑπάρχον, εἰς τὴν καυσάρην ἀφικόμενος, καὶ βασιλεῖον τὸν μέγαν μεταπεμψάμενος, τιμῆς τε ἠξίωσε, καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν ἠπίοις ἐχρησάσθαι, εἰς αὐτὸν καὶ κεραιῶν, καὶ μὴ πρὸς ἄλλους ἐκκλησίας δι' ὀλίγων δόγματων ἀκρίβειαν. ἵνα ἰσχυρῶν ἢ ἔτην βασιλείας Φιλίαν, καὶ τὰς ἐκ ταύτης δι' αὐτὴν πολλοῖς ἐσομένας διεργασίας. ὃ ἦ θεὸς ἐκείνους ἀνὴρ, μετὰ τοῖς ἐπιτέτρως ἀρμόστην ἔδω λόγους, ἐκείνοι τὲ γὰρ καὶ ἐκείνοις πρὸς ὁμοιοί, περὶ τὰ τοιαῦτα κεχῆσαν. οἱ ἦ τοῖς θεοῖς λόγοις ἐνέδρα μῆνοι, πρὸς ἄλλους τῶν θεῶν δόγματων εἰς ἑμὴν ἀνέχον) συλλαβὴν. ἵνα ἔρῃ τῶν ἑσπέρων εἰς δόξιν θανάτου τὰς ἰδέας ἀσπάζον). τὴν ἢ βασιλείας Φιλίαν, μέγα μὲν ἡγεμαί μετὰ δισεθείας ἀνδρὸς ἢ ταύτης, ὁλεθρίαν ἀποκαλῶ. ἔστι ὑπάρχος χαλεπήναυτος καὶ ἀνοήτῳ φησὶν αὐτὸν, ὁ θεὸς ἐπιβασιλεῖ, ταύτην ἔχεν εἰς αὐτὴν ἀνοήτῳ ἀνδρὸς, ἐπειδὴ ἢ ἐξελθὲν πρὸς ἄλλους, καὶ τὸ πρᾶξιόν βυλδύσασθαι, καὶ τὴν ὑπερβαίον δηλώσαι τὴν γνώμην, σιωπῆσθαι τοῖς λόγοις ἐκείνην. φαναι λέγει) ὁ πανδοφῆμος ἐκείνους ἀνὴρ, ἐγὼ μὲν ὁ αὐτὸς ἐπιβασιλεῖον ἠξίωσεν ἢ μὴ μετὰ δαλῆς τὴν γνώμην, ἀλλὰ χρῆσαι ταῖς ἀπειλαῖς. μετὰ ἢ τῆς ἑσπέρων λόγους ὁ ὑπάρχος ὑπαντήσας τῷ βασιλεῖ,

De sancto Basilio Casariensi Episcopo, & de illa que adversus illum gessit Valens ac Modestus Praefectus.

VALENS vero cum omnes prope modum Ecclesias pastoribus suis spoliasset, Caesaream profectus est quam incolunt Cappadoces. Regebat eam tunc temporis Basilius Magnus, lumen orbis terrarum. Praemiseraurum Valens Praefectum pratorio, mandans ut vel Basilium ad communionem Eudoxii amplectendam adduceret, vel id facere reculantem urbe expelleret. Nam cum tanti viri fama jam pridem ad aures ejus pervenisset, primum illum aggredi noluit, ne ille forti animo impetum excipiens ac repellens, exemplum aliis praberet fortitudinis. Verum hic astus, arancarum tela similis apparuit. Veteres enim historiae reliquis Episcopis satis utilitatis ac praefidii attulerunt; ac veluti turres quaedam inconcussam fidei murum servarunt. Praefectus igitur Caesaream ingressus, evocato ad se Basilio honorem exhibuit, blandisque eum verbis compellavit, monens ut tempori cederet, nec tot Ecclesias proderet ob exiguam dogmatum subtilitatem. Pollicebatur autem ei amicitiam Principis, multaque exinde beneficia per illum in alios conferenda. Sed divinus ille vir, ejusmodi sermones adolefcentibus magis congruere respondit. Hi enim & quicumque horum similes sunt, huiusmodi rebus inhiare solent. Qui vero divinis eloquiis enutriti sunt, si ne unam quidem syllabam sacrorum dogmatum proderere sustinent: sed pro illis parati sunt, si res poscat, nullam non mortis genus subire. Porro amicitiam Principis, cum pietate quidem conjunctam magnifico: absque illa vero exitialem judico. Cumque indignatus Praefectus amentem illum esse diceret: Opto, inquit divinus Basilius, hanc mihi dementiae perpetuo inesse. Justus deinde abscedere, & quid agendum esset, apud se deliberare, ac postmodum sententiam suam exponere: verbis autem adjunctae erant etiam minae: dixisse fertur eximius ille vir: Ego quidem cras ad te veniam idem. Tu vero noli mutare sententiam, sed minas exsequere. Post hos sermones Praefectus Imperatori obviam progressus,

Y ij

ea quæ dicta erant, retulit, & Basilii virtutem, animique fortitudinem ac fiduciam ei nuntiavit. Ac tum quidem Imperator nullo responso dato, in urbem ingressus est. Ubi vero domum suam plagis divinitus inflictis vexari vidit: nam & filius ægotans, in ipso montis vestibulo erat constitutus, & uxor ipsius variis doloribus torquebatur; tunc causam calamitatum intellexit. Divinum igitur virum quem supplicio se affecturum minatus fuerat, supplex rogavit, ut ad palatium veniret. Missi sunt ad eam rem Magistri rei militaris, qui Principis iussa Basilio nuntiarent. Tunc igitur magnus Basilii profectus in Regiam, cum Imperatoris filium morti jam proximum vidisset, se eum ad vitam revocaturum esse spondit, si puer sacrum Baptismum ab Orthodoxis sacerdotibus conficeretur. Hisque dictis è palatio egressus est. Imperator vero, exemplo amentis Herodis recordatus iuramenti sui, Arianz factionis Episcopis qui tum aderant, præcepit ut puerum baptizarent. Quo facto, puer protinus animam exhalavit. At Valens penitentia ductus, & noxiam fuisse considerans jurisjurandi veritatem, in Ecclesiam ingressus est, & Basilium docentem audivit, & solennia dona obtulit ad Altare. Cùmque Basilium intra sacra vela, ubi ipse residebat, accedere eum iussisset, multa ad illum verba fecit de recta fidei doctrina: eumque Valens libenter aufcultavit. Ad erat tum quidam nomine Demosthenes, Castrensis sacri palatii, qui cum Magistrum orbis terrarum objurgaret, barbarismum admisit. Tum subridens divinus Basilii: Vidimus, inquit, etiam Demosthenem litterarum expertem. Et cùm ille vehementius indignatus minaretur, subjecit magnus Basilii: Tuum munus est, iusculeorum condimenta curare. Divina enim dogmata exaudire non potes, cùm aures habeas obstruatas. Et Basilii quidem ista dixit Demostheni, Valens vero tantopere eum miratus est, ut pulcherrima quæ illic habebat, prædio pauperibus donaverit, quorum ille curam gerebat, qui toto corpore mutilati multo majore curatione indigebant. Hunc in modum Basilii primum Valentis impetum devitavit. Postea vero cùm illuc reversus esset Valens, priorum oblitus: quippe mens ejus à seductorib⁹ oblessa

ἀπήλθε τε τὰ εἰρημμένα, καὶ τὴν τῶ ἀνδρὸς ἐσθλὴν δάξεν δόξην, καὶ τὸ τῆ ψυχῆς ἀνδρείον ἐκ θαύματος ἰσέλθῃ. ἐπεὶ δὲ ἵκησεν τὴν οἰκίαν αὐτῆς, τότε εἰσελθὼν εἶδε κατὰ πεμφθείσας πληγὰς ὅτι ἡ υἱὸς ἀρρώστῃσας παρ' αὐτῆς ἦν τὰς πόδας ἐθανάτε, καὶ τὴν γαμῆλιν διάφορα ἐπολιόρουσιν παθήματα τὴν ἀσπὴν ἐπέγνων τῶ σκυθροπῶν τὸν θεῖον τοῖνον ἀνθρώπων ὃν κολασθῆναι πείλησε, ἐλθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν ἠνέδοθησεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῖς βασιλικαῖς δικτοῖσιν ἔπεμψε ἀγγεῖα. τότε μὲν ὁ μέγας βασιλεὺς κατὰ λαβῶν τὰ βασίλεια, ἐκ τῶ βασιλέως υἱὸν παρ' αὐτῶν ὄντα τὴν τελευτῶν θασάμενος, ὡς ἐπιζῶν τὴν ἰσότητος ἰσότητος ἰσότητος, εἰς ἐπιπανάξιν βαπτίσματι. διὰ τῆς δισέβειαν ἀξιοθέου. ἐκ τῶν αἰπῶν ὄξεσιν ἰσότητος ὅτι τῶ ὄρκων καὶ τὸν ἀνόητον μεμνημένον ἠρώδην, ὃν συμπαραδῶν αὐτῶν ἐκ τῆς συμμορίας δόξιν βαπτίσαι τὸ παιδίον προσέταξεν. ὁ δὲ ἄσπληκτα τῆ βίβη τὸ τέλος ἐδέξατο. μετὰ μετῆς ἵεράων, καὶ τὴν ἐπιπλασθῆ τῶν ὄρκων ἀλήθειαν λογιζάμενος, εἰς τὸν θεῖον νεανῆσιν εἰσελθὼν, καὶ τῶ μεγάλῃ βασιλείᾳ διδασκαλίας ἀπέλαυσε, καὶ τῶ θυσίας ἠέλω τὰ εἰωθότα προσενόησε δῶρα. καὶ εἰσὼν ἵσότητος τῶν θεῶν παρὰ πείσασμάτων ἔντα κατῆσο ἡμέρας κελύσσας, πολλὰς ὡς αὐτὸν ἠέλω τῶν θεῶν δόξιν μᾶτων ἐποίησεν λόγους, καὶ δὴ λέσθην ἠέλω παρῆν δὲ πρὸς δημοθένης καλεῖμενος τῶν βασιλικῶν προμηθεύμενος ὄντων, ὅς τῶ διδασκαλῶν τῶ οἰκίαν ἐπιμετῶν ἐπαρβείσεν. ὁ δὲ θεῖος βασιλεὺς μετὰ δόξιν, εἰσατάμετα, ἔφη, ἐκ δημοθένης ἀγράμματον. ἐπεὶ δὲ ἵσότητος ἐπέω δὲ δυσερένας ἠπέλησε, σὺ εἶπεν, ἔφη ὁ μέγας βασιλεὺς, τῆς τῶν ζῶντων καρυκίας φροσίνην. δόξιν μᾶτων ἡ θεῶν ἐπαίξιν ἐδύνασαι, βεβυσμένας ἐχὼν τὰς ἀνοήσας. ταῦτα μὲν ἔντα πρὸς ἔτον ἔφη. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔτῳς ἠέλω τῶν ἀνδρῶν, ὡς καὶ χεῖρα κἀλλῆσων εἰχεν αὐτῶν, τοῖς ἰσότητος αὐτῶν φροσίνῶν μείνοισ δὲ ἠέλω τῶν πῆσιν, ὅτι τὸ σῶμα ἀπὸν λελωθῆμενοι, πλείονος ὅτι μάλιστα θεράπειας προσδέον. τὴν μὲν ἔντα πρῶτην ἔλασθην ὡς ἐβολῶν ἔτῳς δὲ φροσίνῶν ὁ μέγας βασιλεὺς. ἐπεὶ δὲ ἵσότητος πάλιν ἠέλω αὐτῶν, καὶ τῶν ὡς ἐτέρων ἐπλεθροῦσιν. ἰσότητος τῶν

Ἰσαπαλόων ἐπολιορκίῳ τῷ γνώμῳ, τῆς
 τῷ ἐναντίον αὐτὸν αὐτῆς γράφει μερίδος παρ-
 ἦνεσεν· εἶτα μὴ πείσας, τὸν παρὲς τῆς ἰσορίας
 γραφῆσαι νόμον ἐκέλευσε· τῆτον δὲ τῆ χειρὶ παρ-
 ῶθεις βεβαιῶσαι· εἰδὲ μίαν σοιχείαι κεραίαν
 ἰξέτινεν. ὁ γὰρ κάλαμος σιωπεύει· ἐπεὶ δὲ ἡ
 καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος κάλαμος ταῦτο πά-
 θος ὑπέμεινε, καὶ βεβαιῶσαι τὸν δυοσεβῆ νό-
 μον ἐκείνον ἐφίλονε· ἐκείνη δὲ ἡμῶν ἢ δεξιά καὶ
 κείνη ἐδεξάτο. δειμάτος δὲ πλήρης ἡ ψυχὴ
 γρομδρῆ, ἀμφοῖν ταῖν χειρῶν τὸν χάριτην διερ-
 ρηξε· καὶ πῆκε τῷ ὅλῳ ὁ πρυτανὶς ὡς καὶ
 τὰς ἄλλας αὐτῆς· ἐν δὲ δάκρυον ἐκείνα παθεῖν, καὶ
 τῆτον τῷ ἐπιβεβῶν ἀπέφηνε κρείττονα· διὰ
 μὴν τῶν παρὲς τῆτον γεγημηδρῶν. τῷ δὲ δυναμῶν
 τῷ οὐκίαν δάκρυς· διὰ δὲ τῆς ἐτέρας οὐκονομί-
 ας τῶν δόξων ἀνδρῶν τῷ ἀνδρείαν κηρύττων.
 ἐπὶ αὐτὰ μὲν ἐν ὁμοίᾳ προσβαλῶν τὴν ἐπι-
 δος ἐψόθη.

Κεφ. κ'.

Περὶ τῆς τῷ ἀγίου ἀθανασίου τελευτῆς, καὶ τῆς πύργου χειρο-
 τονίας.

Ἐν ἀλεξανδρείᾳ δὲ ἀθανασίῳ τῷ κληρ-
 ρικῷ τῆς πολλῆς ἀγῶνας καὶ τῆς ἰσα-
 εἰς μὲν φάνης, λύσει τῶν πόνων εἰρηφό-
 τος, καὶ εἰς τῷ πόνων ἐλευθέρων βίβλῳ με-
 ταστάτος, πῆτος ἀνὴρ ἀριστος τὴν προεδρίαν
 ἐδεξάτο· πῆτος μὲν τῷ μακαρίας ἐκείνης ψη-
 φισαμῆνης ἀπὸν κεφαλῆς πάντων δὲ συμψή-
 φων γεγημηδρῶν, ἰστών ἱερωμένων, καὶ τῶν
 ὄν τελεῖ καὶ ἀξιώμασι. καὶ ὁ λαὸς δὲ ἅπας,
 ταῖς ὁφθαλμῶν ἐδήλυν τῷ ἡδονῆ τῶν ἰσα-
 θανασίῳ συμμείζαν ἰδρώτων, καὶ ἐν δὲ μὲν ἰ-
 τε καὶ ἀποδημῶν σιωπῶν, καὶ τῆς παιδοδα-
 πῆς σιωπῶν κινδύνους ὑπέμεινε. διὰ τοι-
 τῆτον, καὶ τῶν δόξων συνέδραμον οἱ πελά-
 ρῶντες, καὶ τῆς ἀσκητικῆς καλαλιπῶντες πα-
 λίστρας οἱ ἐν ἐκείναις διάγοντες, τὸν ἀθανασί-
 σιαν ἐβόηον κληρονομησαί τὸν πῆτος ἡξίεν.

A tenebatur, Basilium denuo hortatus est
 ut adversariorum partibus sese adjun-
 geret. Cumque persuadere ei non po-
 tuisset, præceptum de exilio scribi jus-
 sit. Quod manus propria subscriptione
 firmare conatus, nullius litteræ api-
 cem potuit exarare. Calamus enim
 contritus est. Cumque secundo ac ter-
 tio calamo idem contigisset, & nihilo-
 minus Valens impium illud præceptum
 confirmare niteretur, dextrâ subito
 concuti ac tremere cæpit. Cumque a-
 nimus terrore ac metu percussus esset,
 utraq; manu chartam dilaceravit. Quo
 facto moderator omnium Deus ostendit,
 & ut alii ista paterentur permisisse
 se, & Basilium superiorem infidiis præ-
 stitisse: ut per ea quidem quæ Basilio
 acciderunt, potentiam suam declara-
 ret: per ea vero quæ in aliis fieri permi-
 sit, optimorum virorum fortitudinem
 publico præconio exornaret. Et hic
 quidem Valens cum impetum fecisset,
 spe sua frustratus abcessit.

CAP. XX.

De obitu sancti Athanasii & de ordinatione
 Petri.

ALEXANDRIÆ vero, cum egre-
 gius pugil Athanasius post pluri-
 ma certamina, & pares numero coro-
 nas, finem laborum sortitus & ad vitam
 dolorum expertem translatus fuisset,
 Petrus vir præstantissimus sacerdotium
 suscepit. Quem primus quidem Pon-
 tificex ille beatissimus suffragio suo desi-
 gnarat Episcopum: cuncti verò electio-
 nem comprobaverant, tam sacerdotia-
 lis Ordinis viri, quam Magistratus &
 honorati. Sed & universus populus la-
 titiam suam faustis acclamationibus
 declaravit. Hic namque Athanasii su-
 dorum particeps fuerat; eumque & præ-
 sentem domi, & absentem foris erat
 deornatus, & una cum illo varia subie-
 rat pericula. Quam ob causam & vici-
 ni Episcopi Alexandriam confluxerunt,
 & qui in monasteriis degebant,
 relictis palæstris suis aderant, ut in
 Athanasii locum Petrus succederet po-
 stulantes.